

Debrecenbe kéne menni . . .

(A Szeged tudósítójától.) Tegnap este váratlanul Szegedre érkezett Kardos Géza debreceni színigazgató. A színházi kopók és kopónők ismét szimatoltak és süttögni kezdtek a városban. Kardos Géza látogatását mindenekelőtt a staggione rendszerrel hozták vonatkozásba, holott tudnivaló, hogy ez a *terv már régen dugdába dőlt*. A debreceni színigazgató látogatása egészen más célokat szolgál, mint azt a Szeged munkatársának elmondotta:

— Szerződötési köruton vagyok, — mondotta Kardos Géza — és Kiskunhalast, Kecskemétet, Szegedet, Budapestet, Győrt és Székesfehérvárt ejtem utamba. Egyelőre csak karszemélyzetről akarok gondoskodni, miután még nem tudhatom, hogy milyen vezető szerepkörök turesednek meg nálam. A színészekkel tehát egyelőre nem tárgyaltam szerződötésről Szegeden.

Palágyi Lajos újabb segély megszavazása iránti kérelmének alkalmával (amely most kerül eldöntésre a közgyűlésen) aktuálisnak találtuk megkérdezni Kardos Gézát, hogy milyen viszonyok között működik a debreceni színház és milyen mértékben támogatja színházát Debrecen városa.

— *Nagyon jól meg vagyunk*, — mondotta Kardos Géza, — *Debrecen városa nagyon szépen, igen nagy megértéssel viseltetik a színházzal a vidéki színészet megmentése érdekében.* Az idén kétszáz öt tuskót és a világitási költségeket kaptam a várostól szubvencióként. *Emellett jól megy a színház.* Némely darabot nem tudom annyiszor másorra tűzni, hogy ne legyen zsufolt a nézőlé. Nagyon büszke vagyok például arra, ami még Budapesten sem fordult elő, hogy a *Szentivánéji drom tiszter egymásután ment Debrecenben és mindannyiszor telt ház előtt.* A *Mi falunk* (népszínmű, debreceni szerzőtől) és a *Hamburgi menyasszony* márciusban érik meg a 25-ik előadást. A színházi bizottság persze nem ülészik nálunk minden héten, hanem csak egy évben egyszer, amikor a műsortervezetet bemutatom.

— Mit szól, direktor ur, a szegedi viszonyokhoz? — kérdeztük.

— Hát kérem — felelte — Palágyival beszélgettem. Nagyon szomorúak lehetnek az állapotok, de mindkét, sőt mindhárom részről vannak hibák, a színház, a város és a közönség részéről is. Itt rengeteget kell a színésznek dolgozni, két-három próbára kell kijönni egy darabbal. Nálam ez másként van. *Mi en suite adunk egy darabot egy héttig, sőt tiszter egymásután, persze 16—20 próbával készülünk rá.* Ritka dolog, ha egy héten két darab is megy. Viszont nálunk a közönség is más. Azt mondják, hogy Szeged parasztváros, hát Debrecenben is civisek laknak, mégis a *debreceni közönség nagyon közvetlen meleg kapcsolatot tart fenn a színészekkel.* Igaz, hogy a lehető legjobb adjuk, a *színházról nem sajnáljuk az új és változatos díszleteket és nagy gondot fektetünk a rendezésre, a dekorációra.* A Hamburgi menyasszonyban például egy század katonaságot szerepeltettem a színpadon és még a nézőtérben is piros-fehér-zöld lámpák égtek. (A kormány mégis a destruktívok közé számít bennünket Debrecenben, ami a képviselőválasztások ismert eredménye miatt van.)

— Különböben nem tudom megérteni, hogy Szeged városa mért bánik olyan mostohán a színházzal. Én, mint a színészegyesület tanácsának tagja *holnap látogatást teszek a város vezetőségénél és megkérdezem ennek a mostohaságnak az okát.* A vidéki színészet érdekében teszem ezt a lépést és remélem, hogy nem minden eredmény nélkül. A pénzügyminiszter költségvetését kísérő beszédében kijelentette, hogy az állam fellelmet színházi szubvenciójának fejében *kivánni fogja a városoktól, hogy a színházak fűtési és világitási költségeinek magukra vállalása, valamint a vígalmi adó elengedése által a vidéki színészet talpraállításához segítséget nyújtanak.* Azt remélem, hogy Szeged városa is megszívleli ezeket a dolgokat, amint megtette Debrecen is.

— És a direktor ur mire fordítja a szubvenciót? — kérdeztük.

— *A tagokra és a színpadra költöm.* Három év alatt nyolc tagot szerződöttek el tőlem a fővárosi színházak. *A színpadtól, a díszleteztől sohasem szabad a pénzt sajnálni.* Az mindig meghozza a maga kamatait.

A hosszúra nyúlt beszélgetés végén kijelen-

tette Kardos Géza, hogy szombaton reggel utazik tovább Szegedről, miután az operett személyzetet csak holnap, a Gül Baba előadásán nézheti meg. A szegedi színigazgató panasza mellett nem hallgathatjuk el Kardosnak azt a kijelentését sem, hogy *hajlandó tíz napra cserélni Palágyival. A szegedi színházról menjen Debrecenbe és viszont.* Erre az erőpróbára mi is kíváncsiak lennénk, mert szükség is lenne rá. Megtudnánk, ki itt a hibás: *A Palágyi-pár, a színház, a közönség, vagy a város?*

Itt említjük meg, hogy ma reggel 9—11-ig hat kórista sztrájkolt a színháznál. (A színház egész karszemélyzete 9 férfi és 8 nőtagból áll.)

Hirek

Andrejev Leonidnak,

kit Magyarországon is eléggé ismernek, egy darabja révén, melyet nemrégiben mutattak be a fővárosban, „Aki a pofonokat kapja” címmel, most jelent meg egy új könyve, a „A Sötétség”. Az ismert Sámson és Delila téma orosz változata Andrejev új könyve, hideg objektivitással előadva. Sámson egy orosz nihilista, de a meséből elmarad a nagyszerű utolsó jelenet, egy világnak magával rántása a pusztulásba, hiszen Andrejev Leonid kegyetlenül hideg művészetét természetszerűleg visszariad az ilyen színpadias befejezéstől. Sámson meggyőződését és odaadását a nihilizmus ügye iránt, nyírja le az orosz Delila, ezzel zárul a rövid, alig 52 oldalas könyv és a többi az olvasóra bizza az író: mindenki úgy képzelheti el a továbbiakat magának, ahogy akarja. Andrejev Leonidnak kétségtelenül vannak kiválóbb alkotásai is, mint „A sötétség”, de mégis érdemes a kis könyvecskét forgatni, mert ebben lép elénk a legvilágosabban az új orosz irodalom e kétségkívül egyik legtehetségesebb tagjának alaptermészetét: hidegsége, amely sokszor az orosz puszták dermesztő fagyánát is jegesebb. Andrejev Leonid egyszerűen rámutat arra, hogy mi is történik körülöttünk minden nap, de nem magyaráz, nem kommentál semmit. Ugy látszik, mintha azt mondaná, hogy „a szenvedély nem az én mesterségem, ha kell is néhol érezni, úgy érezen mindenki a maga módja szerint. Én csak a tényekhez ragaszkodom. Amiket megmutatok, azok az élet nagy mélységei, azokkal a csodálatos teremtményekkel, amelyek benne uszkálnak.” És azzal megvonja vállát és tovább halad. Az eredménye ennek azután keményen és csillogóan okos elbeszélés, amely azonban tulságosan személytelen ahhoz, hogy az igazán nagy művészet csálhatatlan erejével hasson az olvasóra.

— Újabb nyugatmagyarországi községeket kapunk vissza. A január 10-én megkezdett folytatótagos határkiigazítás során, amelyen a magyar-osztrák határkérdés rendezést nyert, újabban visszakapjuk Szentpéterfa községet, azonkívül Rőfalva határában levő herceg Esterházy-féle 1600 katasztrális holdnyi területet, a Kőszeg város határában levő s annak tulajdonát képező erdőterületet, végül a szentgotthárdi ciszterciata apátság tulajdonát képező Némethlak és Nagyfalva között fekvő szántóföldeket. Vas vármegye alispánjához szerdán érkezett le az erre vonatkozó miniszteri rendelkezés, amely szerint a fentjelzett területeket ugyanolyan hivatalos aktus mellett, mint legutóbb történt; március 9-ikén déli 12 órakor adják át az osztrákok a magyar hatóságoknak.

— Foerk Ernő Szegedre jön. Foerk Ernő műgyefermi tanár, a fogadalmi templom tervezője hosszú levélben válaszolt a polgármester levelére. Válaszában kifejti, hogy a templomépítési munkákra ajánla os a versenytárgyalások mielőbbi megtartása, mert így legalább az építés ez évi költségeiről tiszta képet nyer a város hatósága. A polgármester — értesülésünk szerint — felkéri Foerk Ernőt, hogy a kérdés megbeszélése végeti jöjjön le Szegedre.

— Mozgalom a bírák felsegítésére. A nemzetgyűlés bírói tagjai akciót indítottak a bírák anyagi helyzetének felsegítésére. Értekezletet tartottak és megállapodtak abban, hogy a miniszterelnökhöz és az igazságügyminiszterhez küldöttséget fognak vezetni.

— Elhunyt matróna. Özv. Embery Istvánné szül. gyergyóújfalvi Adorján Vilma, 78 éves korában Kolozsvárt elhunyt. Az elhunytban Embery Árpád főgimnáziumi igazgató, v. országgyűlési képviselő és Longi István hírlapíró édesanyját, Válya Gyula dr. Kispeszt polgármestere nagyanyját gyászolja.

A színigazgató a karszemélyzet fizetési mozgalmát akként intézte el, hogy követeléseiket részben teljesítette, részben ígéretet tett nekik, hogy a színészegyesület által megállapított arányban progresszive fogja rendezni a fizetésüket. A karszemélyzet erre ismét „felvette” a munkát.

Legvégül még a pénzügyminiszter költség-előirányzatához szólunk egy szót. Az előirányzat szerint a pénzügyminiszter a vidéki színházak segélyezésére szolgáló összeget *tízennyolcmillióval* emelte fel. A szegedi színház ezzel szemben eddig *mindössze 20.000 korona szubvenciót kapott az államtól.* Palágyi legalább is ennyit közölt a nyilvánossággal. Kik kapják hát a milliós szubvenciókat?

— *Megindult a gyűjtés . . . „Ezer olyan ember akad Szeged város falai között, aki hetvenezer koronát szivesen feláldoz a romtemplom felépítésére”* — mondotta a polgármester, amikor megindította az akciót, amely most már szépen halad a megvalósulás felé. Az ezer áldozatkész ember összegyűjtése megkezdődött, az izléses gyűjtőivé szétrepültek az egész városban. Az eredmény még egyelőre nem mutatkozik, hiszen huszonnégy óra alatt még nem is mutatkoztak, de kétségtelen, hogy a polgármester reménye megvalósul, mert ezer olyan ember föltétlenül akad a városban . . . Föltétlenül akad, amikor maga a város tanácsa indult el jó példával. Csütörtökön, a tanácsülés után Somogyi Szilveszter dr. polgármester hetvenezer koronás adományával megkezdte a gyűjtést. Utána Bokor Pál polgármesterhelyettes, Balogh Károly tanácsnok, Fodor Jenő tanácsnok szintén 70—70 ezer koronát jegyeztek. Taschler Endre főjegyző, Turóczy Mihály főügyész, Rack Lipót, Szendrey Jenő, Gaál Endre tanácsnokok és Simkó Elemér főügyész együtt jegyeztek hetvenezer koronát. Pávó Ferenc dr. aljegyző irta azután alá a gyűjtővet hetvenezer koronával, majd vitéz Bakonyi (Peidi) Imre gimnáziumi tanár és Berzenczey Domonkos ugyancsak hetven—hetvenezer koronát jegyeztek. Idősb Bitó János és neje százezer koronás adománnyal folytatja a gyűjtést. A nagy lendülettel megindított gyűjtés eredményét növeli még Regdon Gejza százezer és Ecsedi Ferenc ötvenezer korona régebbi adománya. Vasárnap a polgármester kimegy Alsókőzponttra, hogy az ottani gazdaggyűlésen propagandát indítson a gazdák között a romtemplom javára. A polgármester reméli, hogy a gazdaközönség körében ez alkalommal nem lesz sikertelen az agitáció.

— *Rablógyilkossági kísérlet a fővárosban.* Ma este Budapesten a Vilmos császár-ut 20. szám alatt levő dohánytözsdeben két fiatalember a tulajdonost, a 65 éves Balkányi Vilmost megröghanta és kirabolta. Egyikük a nála levő Frommer-pisztollyal Balkányinak a fejére ütött, úgy hogy az nyomban eszméletét veszítve összerogyott. Ekkor a támadók leszakították aranyláncát, azonkívül a készpénzt magukhoz véve menekülni igyekeztek. A közönségnek az egyiket sikerült elfogni, akit előállítottak a főkapitányságon, a másiknak azonban nyoma vesett. A főkapitányságon kiderült, hogy a támadó Wittemberger László állásnélküli magánhivatalnok, aki egy társával, akit eddig nem akart megnevezni, elhatározta, hogy ilyen módon szerez pénzt. Az elmenekült másik támadót a rendőrség keresi. Wittemberget rablógyilkosság kísérlete miatt őrizetbe vették.

— *Óriási vihar az Atlanti-océánon.* A Berengaria kapitánya kijelentette, hogy évtizedek óta nem tapasztalt olyan tengeri vihart, mint amivel mostani tengeri útjában kellett megküzdenie. A President Arthur nyolc órai késéssel érkezett meg Plymouthba. A kapitány elmondotta, hogy az Atlanti-océán északi részén teljesített hosszú szolgálata folyamán gonoszabb forgószéllel nem találkozott, mint amilyen most volt.

— *Betiltott riportlap.* A belügyminiszter a Budapesti Péterffy Gyula szerkesztésében és kiadásában megjelenő Pesti Tükör című időségi sajtótermék további megjelenését és terjesztését megtiltotta, mert a lap cikkeiben egyesek családi és magánéletének belső ügyeit tárgyalja, anélkül, hogy ezt a közérdek megkivánná és ezzel a közrendet és a közérkölcösiséget sérti és veszélyezteteli.